

Qanaxmalar

Prof. E. K. Ağayev

Qanaxma – damar tamlığının pozulması nəticəsində qanın toxuma arasına, dəri səthinə, boşluqlara, borulu üzvlərin mənfəzinə axmasına qanaxma deyilir.

Toxumalara qanaxma

- *Hematoma* - qanın toxuma daxilinə toplanması – **sonucu?**
- *Qansızma* - dəriddaxili - petechiya
  - selikli qişaya – purpura
  - yayılmış – ecchimozis

Qanaxmanın səbəbləri

*1. Haemorrhagia per rhexin – damar divarının
cirılması – mexaniki təsir, anevrizmalar,
skleroz, nekroz və s.*

*2. Haemorraqiya per diabrosin – arroziya –
iltihab ocağında proteolitik fermentlərin
təsirindən, kazeoz nekroz, xora deffektində
mədə şirəsinin təsiri, bəd xassəli şişin dağılma
fazası və s.*

*3. Haemorrhagiya per diapedesin – tif, sepsis,
malyariya, skorlatina, uremiya, xolemiya və s.*

Damarın anatomik quruluşuna görə qanaxmanın təsnifatı

- 1. Arterial*
- 2. Venoz*
- 3. Parenximatoz*
- 4. Qarışıq*

Arterial qanaxma

Venoz qanaxma

Kapillyar qanaxma

Arterial qanaxma

Venoz qanaxma

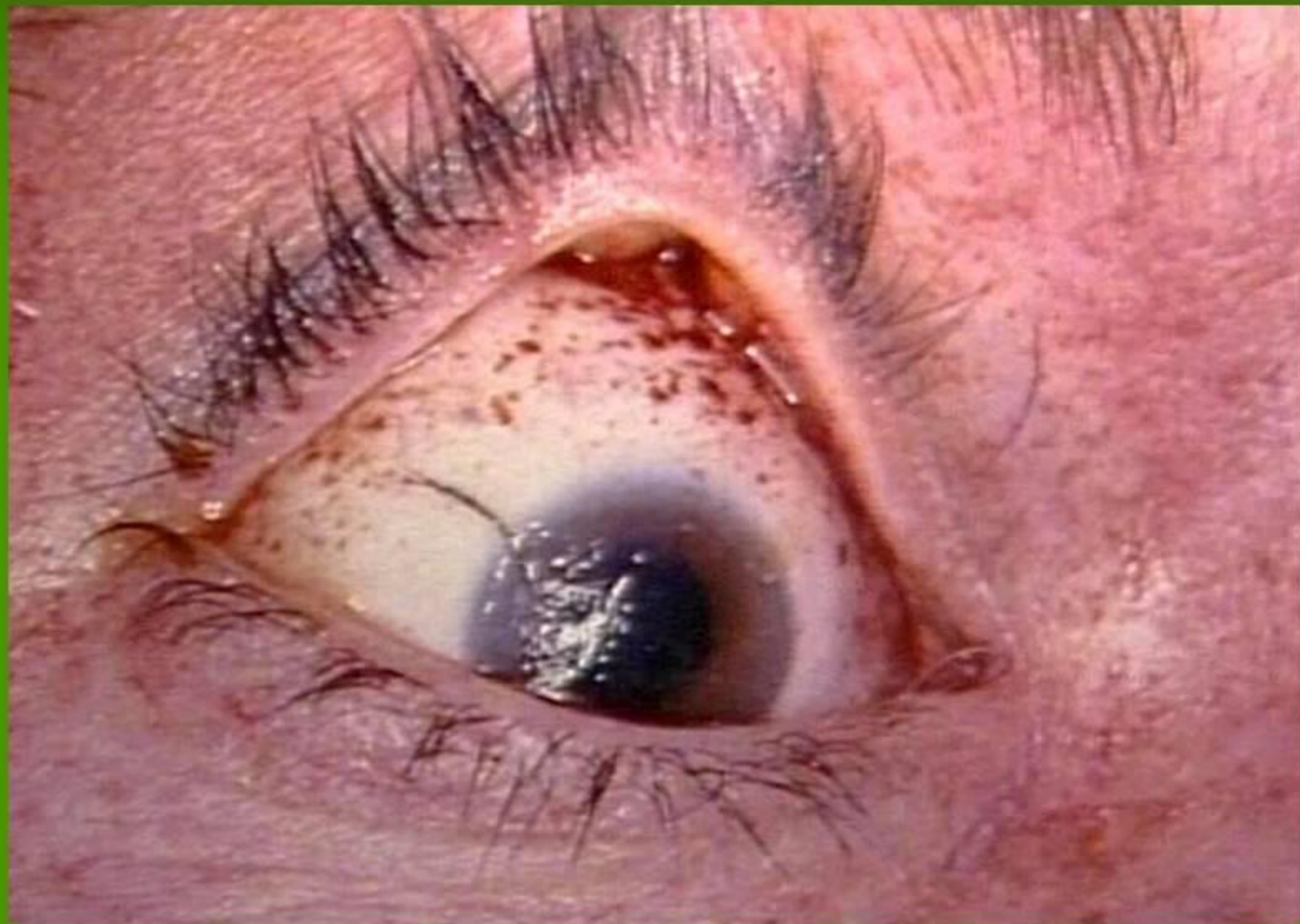
Axdıqı mühitə görə qanaxmalar

1.Xarici – bilavasitə dəri səthinə

2.Daxili – xarici mühütlə əlaqəsi olan təbii mühitə - ağ ciyərlərə, sidik kisəsi, mədə-bağırsaq yolu

3.Gizli – xarici mühütlə əlaqəsi olmayan boşluqlara – fasial yataqlara, beyin mədəciklərinə, oynaq, plevra, perikard, periton boşluqlarına

Petixiya

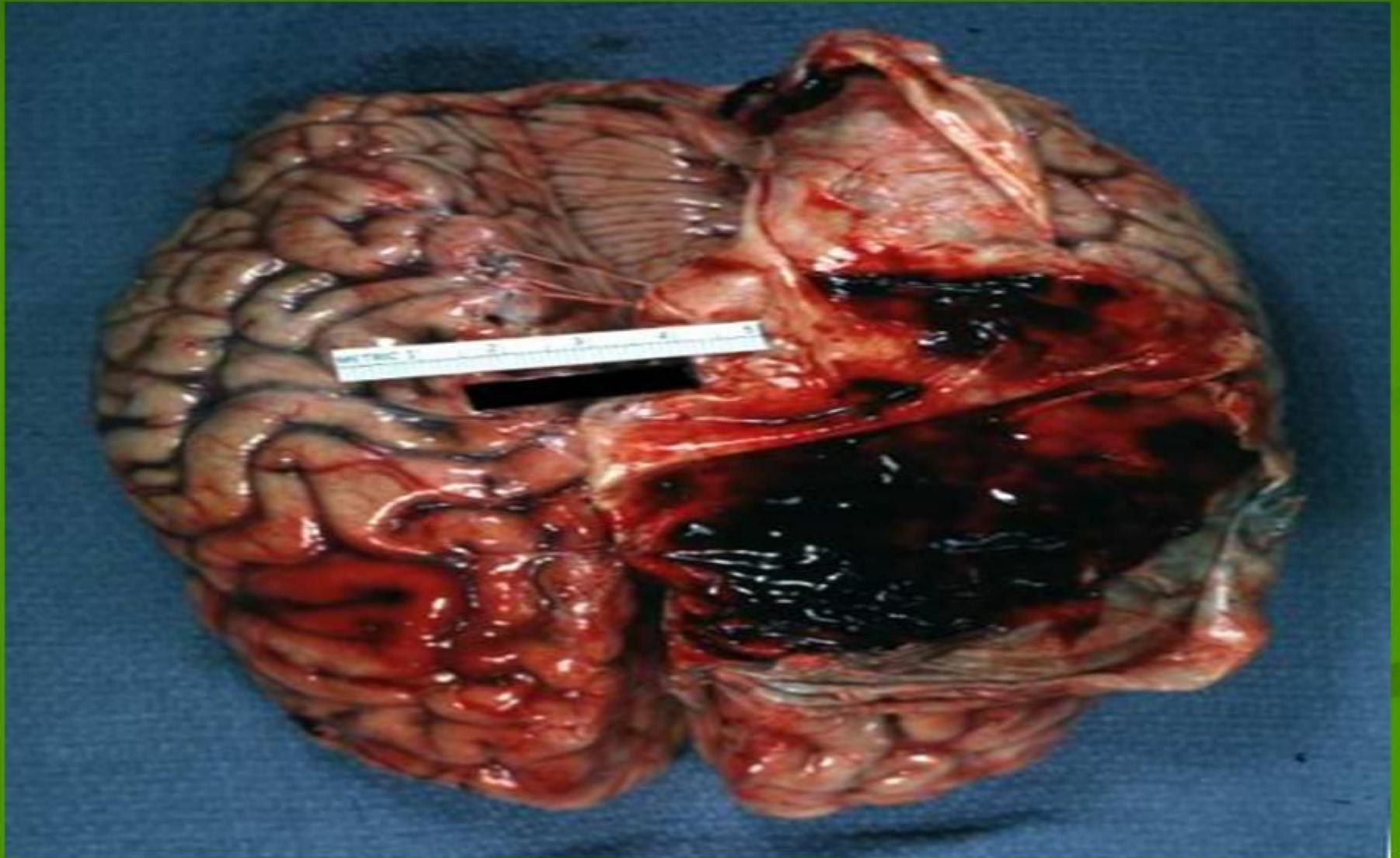

Petixiya və Purpura

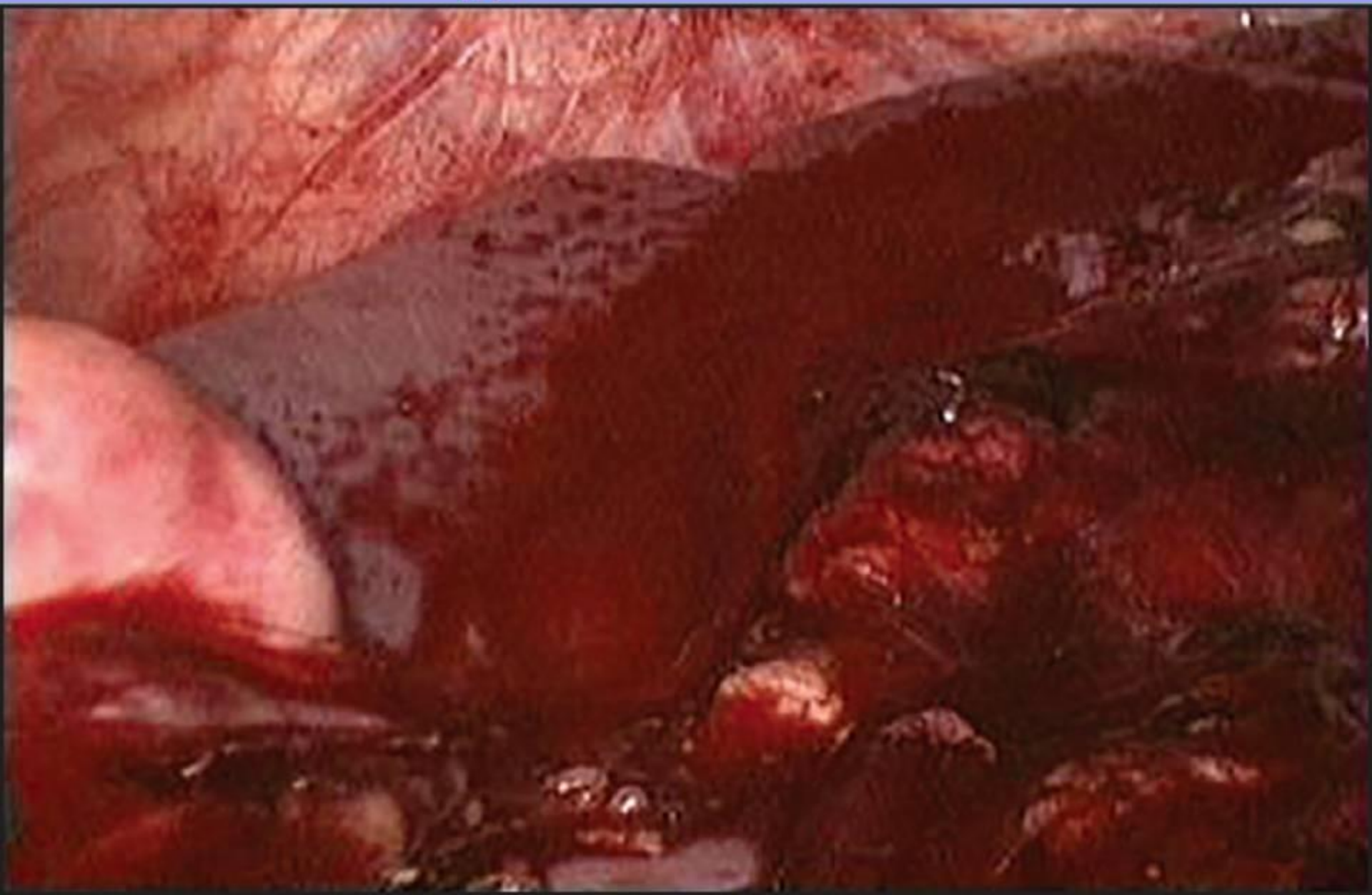
Subdural - hematoma

Hemopericardium

Dalağın zədələnməsi

Vaxtına görə qanaxmalar

1. Birincili qanaxma

*2. İkincili qanaxmalar - erkən
- gecikmiş*

Qanitirmənin ağırlıq dərəcəsinə görə

- *Yüngül dərəcəli – DQH-nin 10-15%-i (500-600 ml)*
- *Orta dərəcəli – DQH-nin 15-20%-i (500-1000 ml)*
- *Ağır dərəcəli – DQH-nin 20-30%-i (1000-1500 ml)*
- *Massiv qanitirmə - DQH-nin 30%-dən artığı (1500-2000 ml)*
- *Ölümçül qanitirmə - DQH-nin 50-60% (2500-3000 ml)*
- *Mütləq ölümçül qanitirmə - DQH-nin 60%-dən artığı (3000-3500 ml)*

Sınıqlar zamanı qanitirmə

<i>Çanaq sümükləri.....</i>	<i>800-3000 ml</i>
<i>Bud sümüyü.....</i>	<i>500-1000 ml</i>
<i>Bazu sümüyü.....</i>	<i>300-500 ml</i>
<i>Baldır sümükləri.....</i>	<i>300-700 ml</i>
<i>Sümüklərin çoxsaylı sınıqları.....</i>	<i>2500-3000 ml</i>

Qanitirmənin kliniki əlamətləri

- *Dəri və selikli qişaların kəskin avazıması*
- *Soyuq tər*
- *Başgicəlmə və gözqaralma*
- *Zəiflik*
- *Boğulma*
- *Susuzluq yanğısı*
- *Taxikardiya*
- *Arterial hipotoniya*
- *Bayılmaöümü vəziyyəti və bayılma*

Qanitirmənin laborator qiymətləndirilməsi

- *Eritrosit sayı – $4,0-5,0 \times 10^{12}l$*
- *Hemoqlobinin miqdarı – 125-160 q/l*
- *Hematokrit göstəricisi – 44-47%*
- *Leykosit sayı - $4,5-9,5 \times 10^9l$*
- *Qanın xüsusi çəkisi – 1057-1060*

Şok dərəcəsinə və şok indeksinə görə

Alqoverin şok indeksi:

Nəbz sayının sistolik təzyiqlə olan nisbətində **şok indeksi** deyilir.

Normada bu 0,5-ə bərabər olur.

Şokun dərəcəsi	Şok indeksi	İtirilən qanın miqdarı DQH-nə görə, %-lə	İtirilən qanın miqdarı, ml-lə
I ⁰	0,8 və az	10	500
II ⁰	0,9-1,2	20	1000
III ⁰	1,3-1,4	30	2000
IV ⁰	1,5 və çox	40	>2000

Qanitirmənin ağırlığı

Göstərici	Qanitirmənin ağırlığı		
	Mülayim	Orta ağırlıqlı	Ağır
Nəbz (vurğu/dəq)	100-ə qədər	100-120	120-dən çox
Sistolik A/T (mm.c.süt.)	110-dan yuxarı	90-110	90-dan az
Şok indeksi	1,0-dən az	1,0-1,5	1,5-dən çox
Mərkəzi venoz təzyiq (sm.su.süt.)	5-dən yuxarı	0-5	0-dan aşağı
Diurez (ml/saat)	30-dan yuxarı	15-30	15-dən az
Hemoqlobin (q/l)	100-dən çox	80-100	80-dən az
DQH-nin kəsiri	20-ə qədər	20-30	30-dan çox

Qanitirməyə uyğunlaşma reaksiyaları

Qanitirmə

Neyrohumoral cavab

DQH-nin artması

Damar yatağı
tutumunun azalması

Ürək döyüntülərinin sayının və
qüvvəsinin artması

Qanın depolardan
çıxması. Autohemo-
dilyusiya. Oliquriya.
Sekresiyanın azalması

Venoz spazm,
Arterial spazm,
Qan dövranının
mərkəzlənməsi

Arterial təzyiqin
dəstəklənməsi

Mikrosirkulyasiyanın
pozulması. Toxumaların
hipoksiyası.
Metabolizmin pozulması

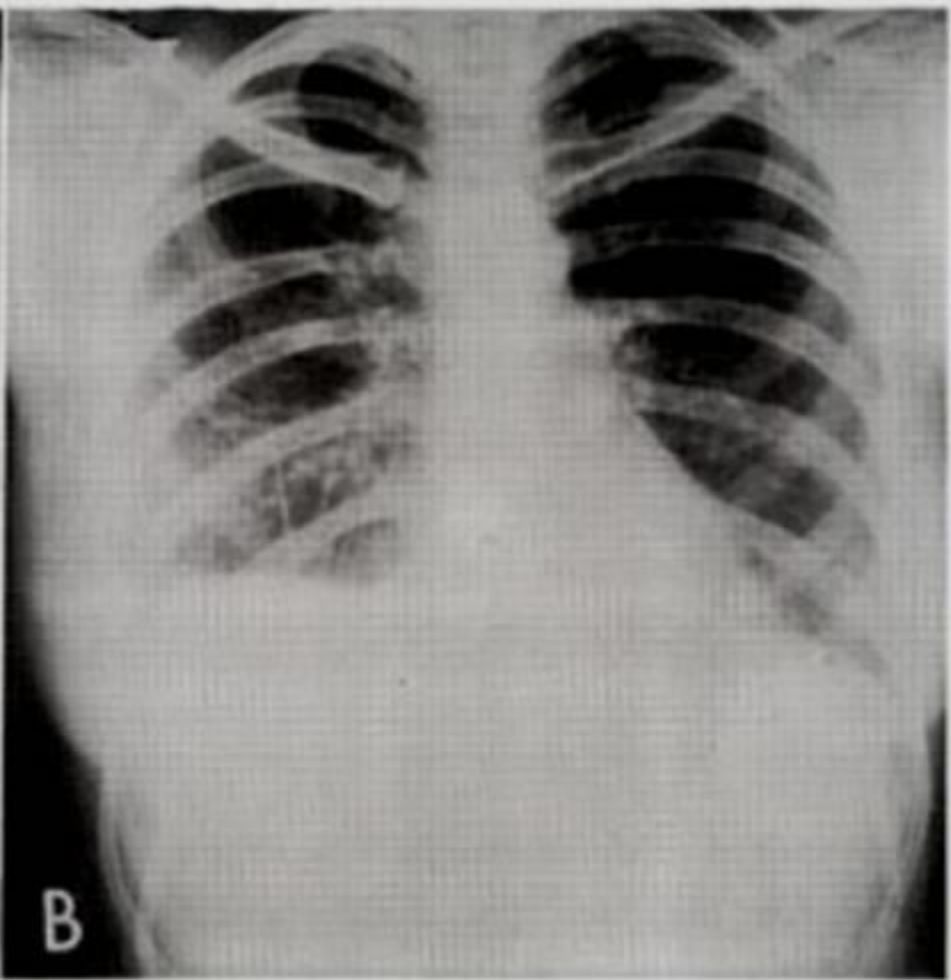
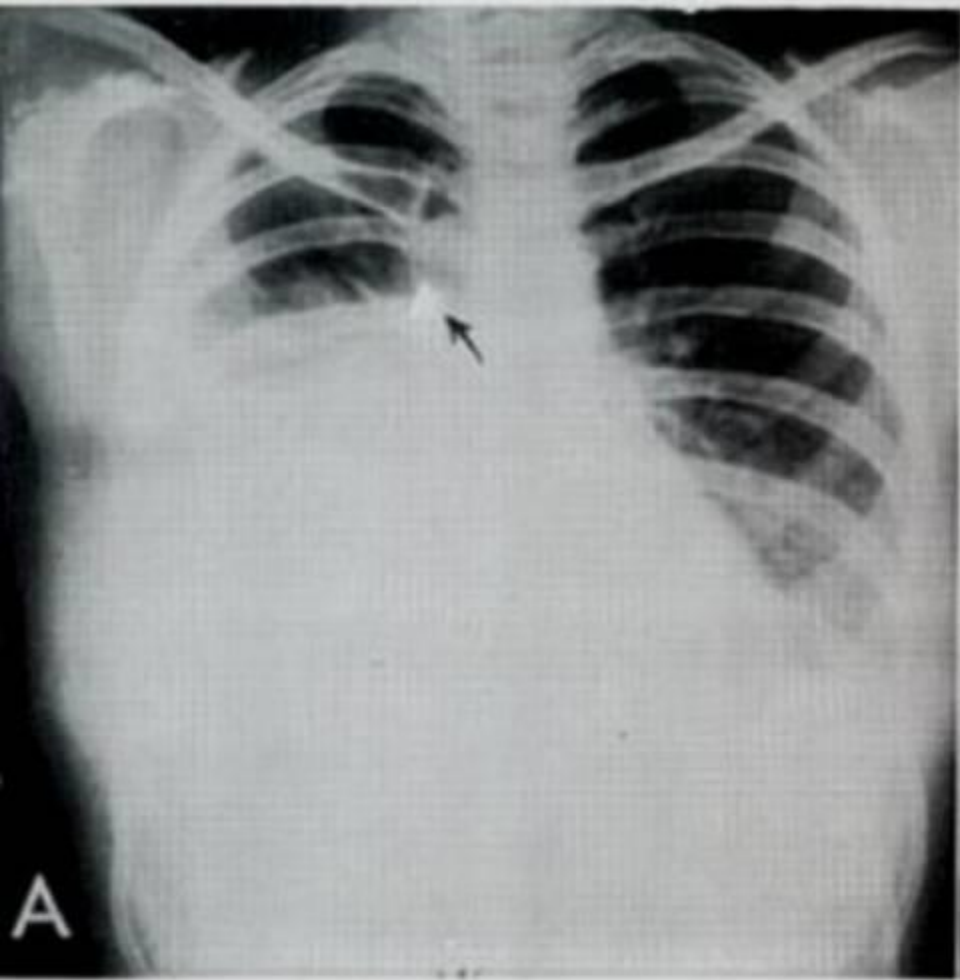
Poliorqan çatmazlığı

Qaxmalar zamanı instrumental müayinələr

- *Qarındaxili – USM, laparoskopiya*
- *Döş boşluğuna – rentgenoqrafiya, USM, KT*
- *Kəllə boşluğuna – KT, MRT*
- *Oynaqdaxili – MRT, punksiya*
- *Agciyər qanaması – KT, bronxoskopiya*
- *Qida borusu, mədə, 12 barmaq bağırsağ – EQDS*
- *Yoğun bağırsağ – kolonoskopiya, ikili kontrast KT*
- *Uşaqlıq – USM, MRT, kolposkopiya, histeroskopiya*
- *Sidik yollarından – USM, ekskretor KT, sistoskopiya*

Sağ tərəfli hemotoraks

Hemotoraks

USM-si Hemoperitonium (Duqlas boşluğu)

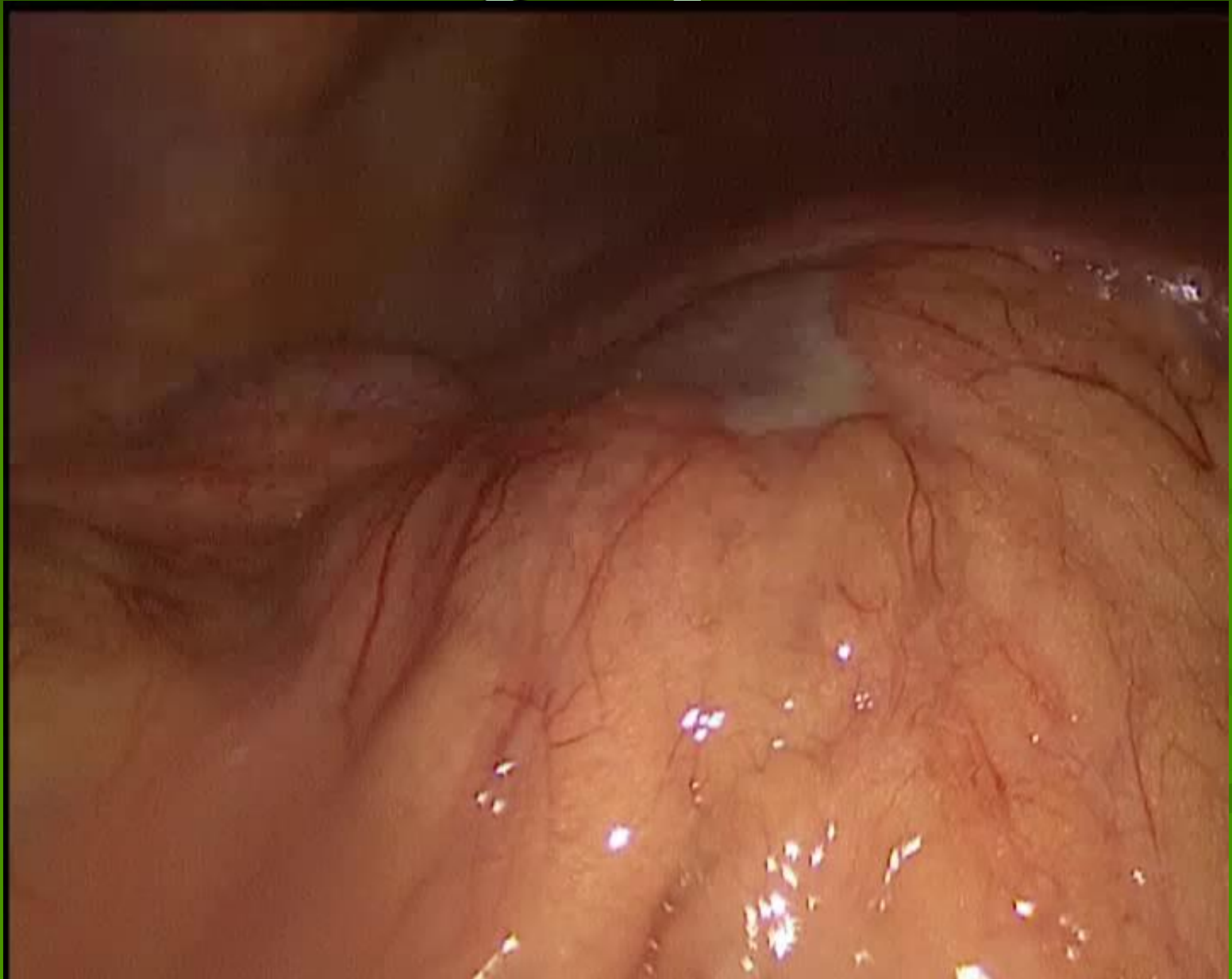

**KT, dalağın zədələnməsi, perisplenik və
perihepatik hemoperitonium.**

Yatrogen qanama

Laparoskopik xolesistektomiya

Qanaxmanın dayandırılma üsulları

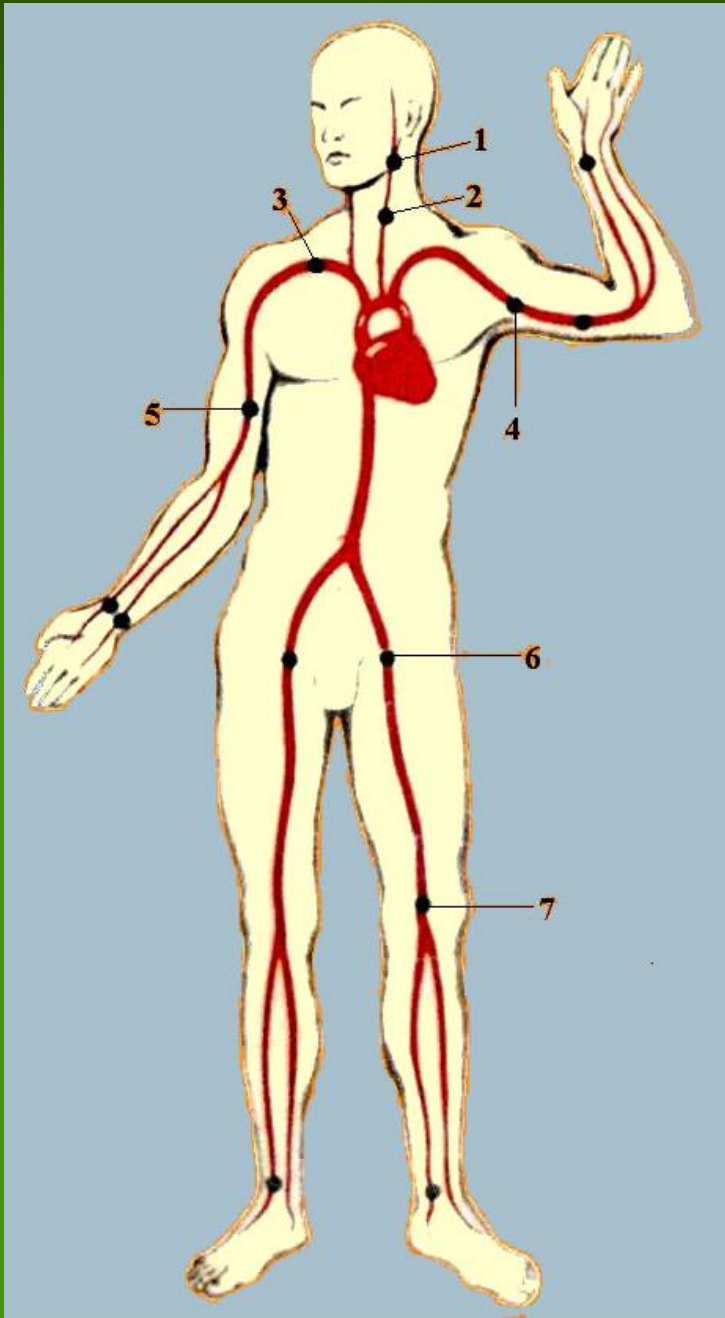
- *Qanaxmanın öz-özünə dayanması*
- *Qanaxmanın müvəqqəti dayandırılması*
- *Qanaxmanın daimi dayandırılması*

Qanaxmanın öz-özünə dayanması

- - *Zədələnmiş damar divarının qanaxmaya reaksiyası*
- - *Trombositlərin reaksiyası*
- - *Qanın laxtalanma sisteminin fəaliyyətinin artması*

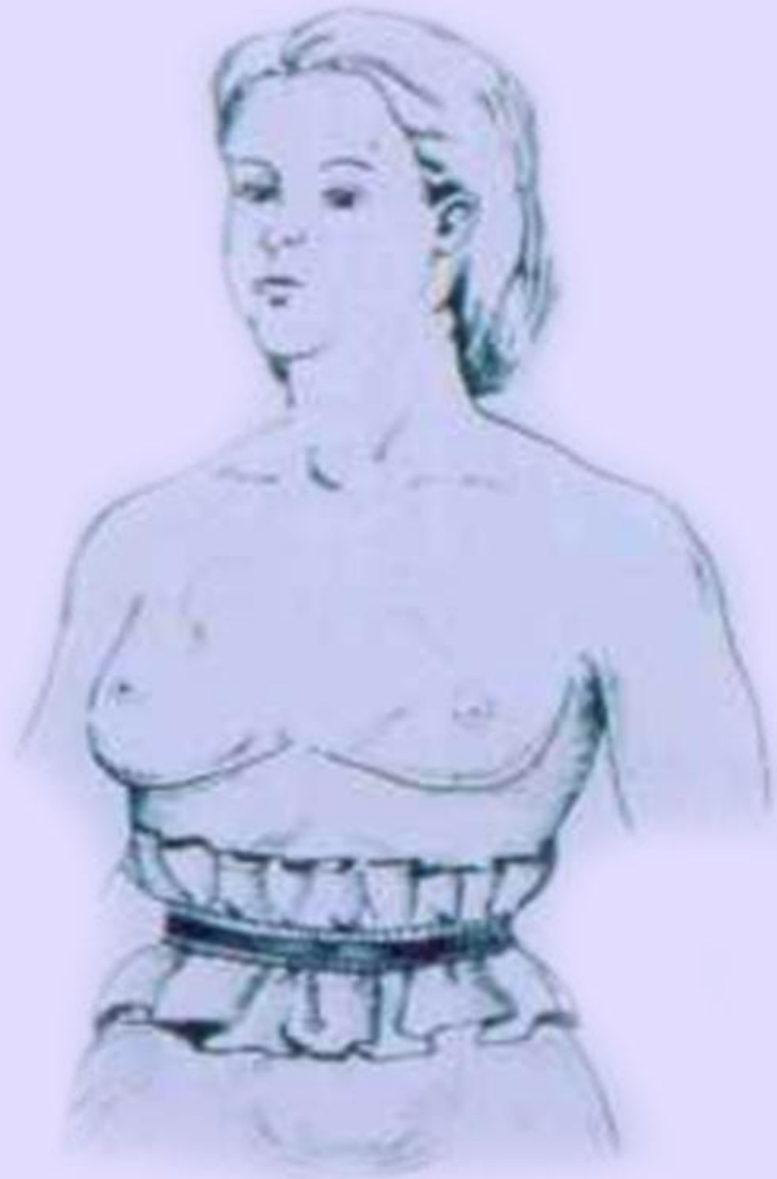

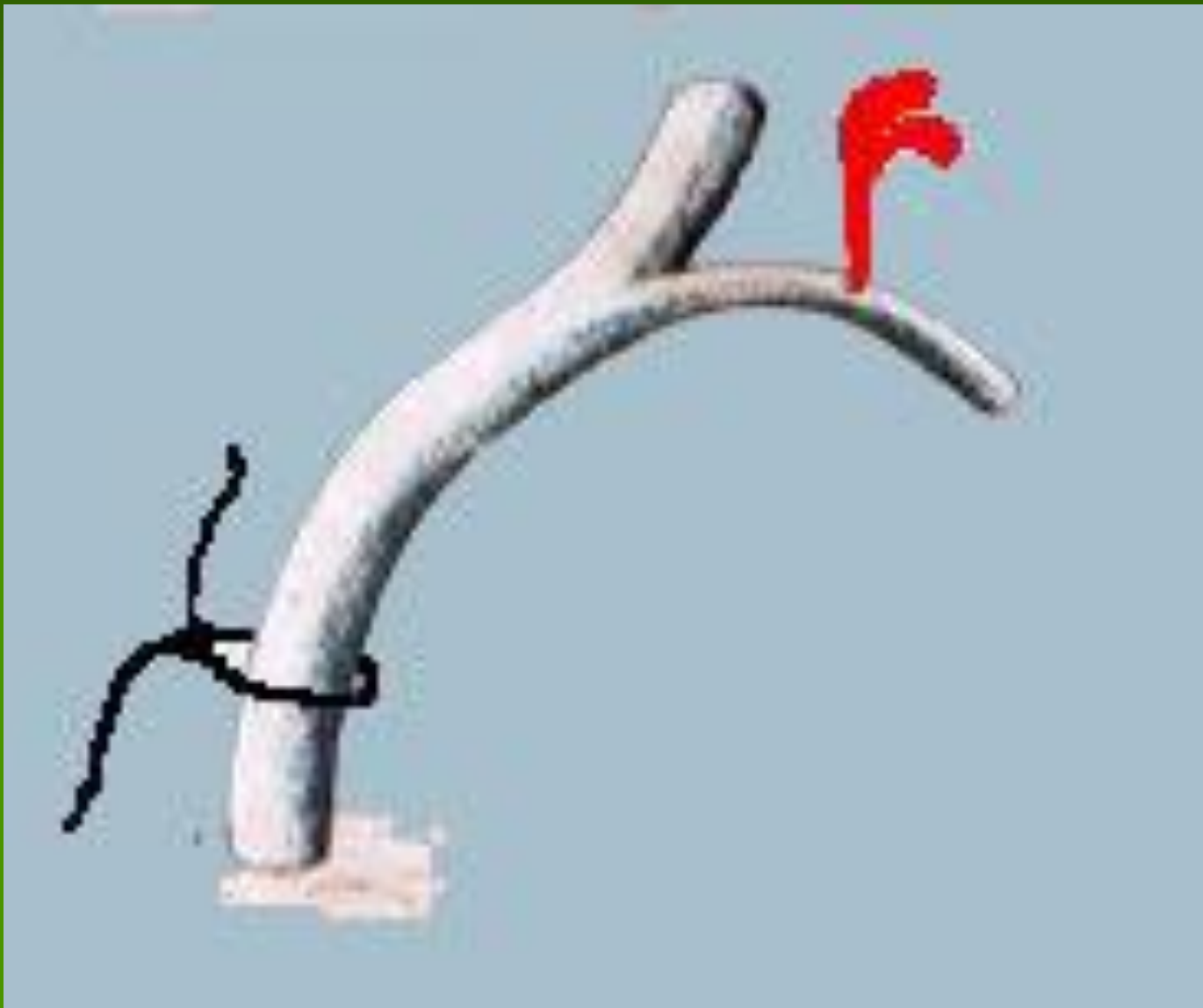
Qanaxmanın qəti dayandırılma üsulları

- *Mexaniki*
- *Fiziki*
- *Kimyəvi*
- *Bioloji*

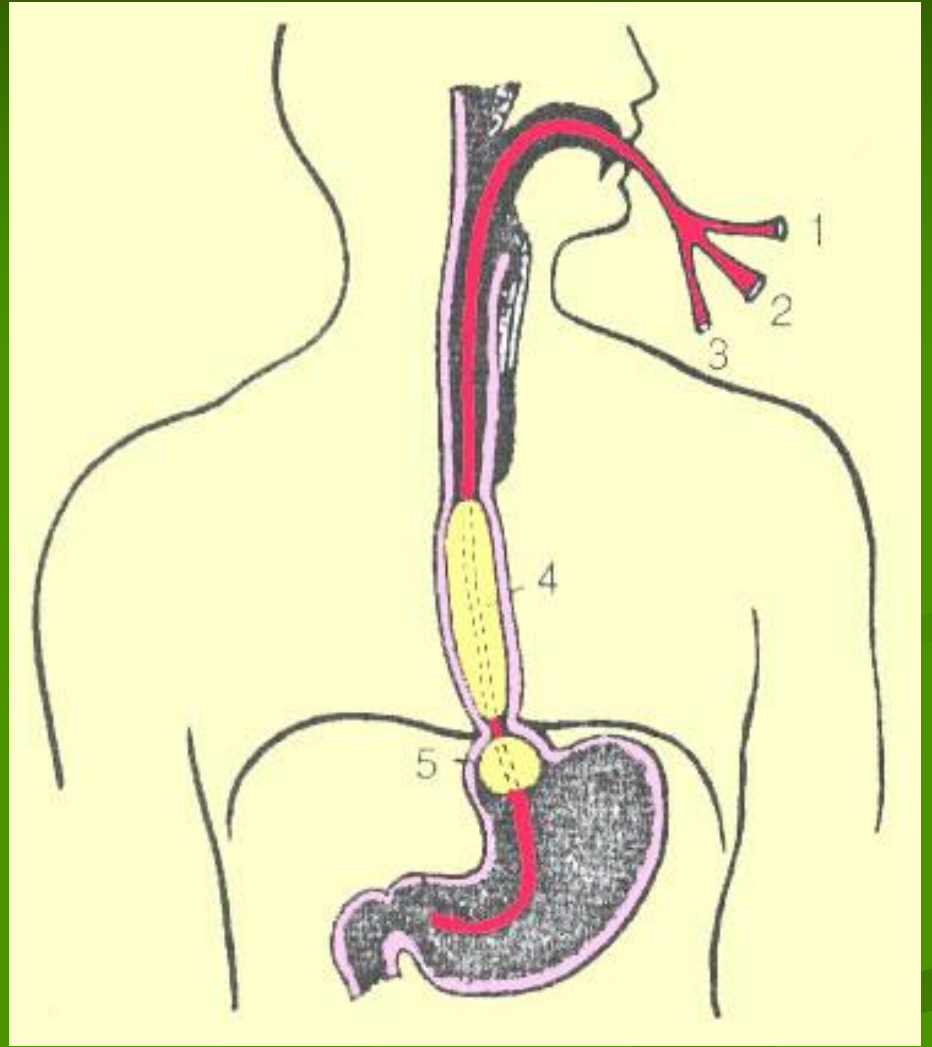
Qanaxmanın dayandırılmasının mexaniki üsulları

- *Damarların bağlanması – yarada*
  - *məsafədə*
- *Qan axan damarın sıxıcı ilə burulması*
- *Yaranın tamponadası - burun – ön*
  - *arxa*
- *Damarın endovaskulyar embolizasiyası*
- *Damarların sirkulyar və kənarı tikilməsi, autovenoz və alloplastikası*

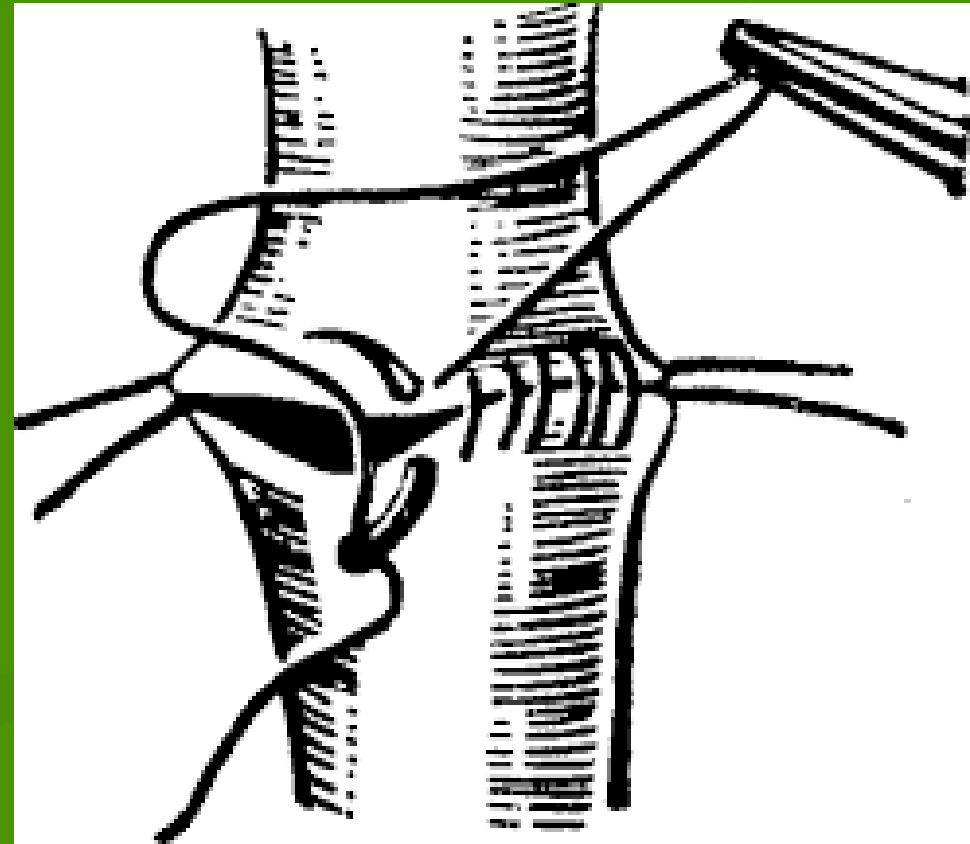
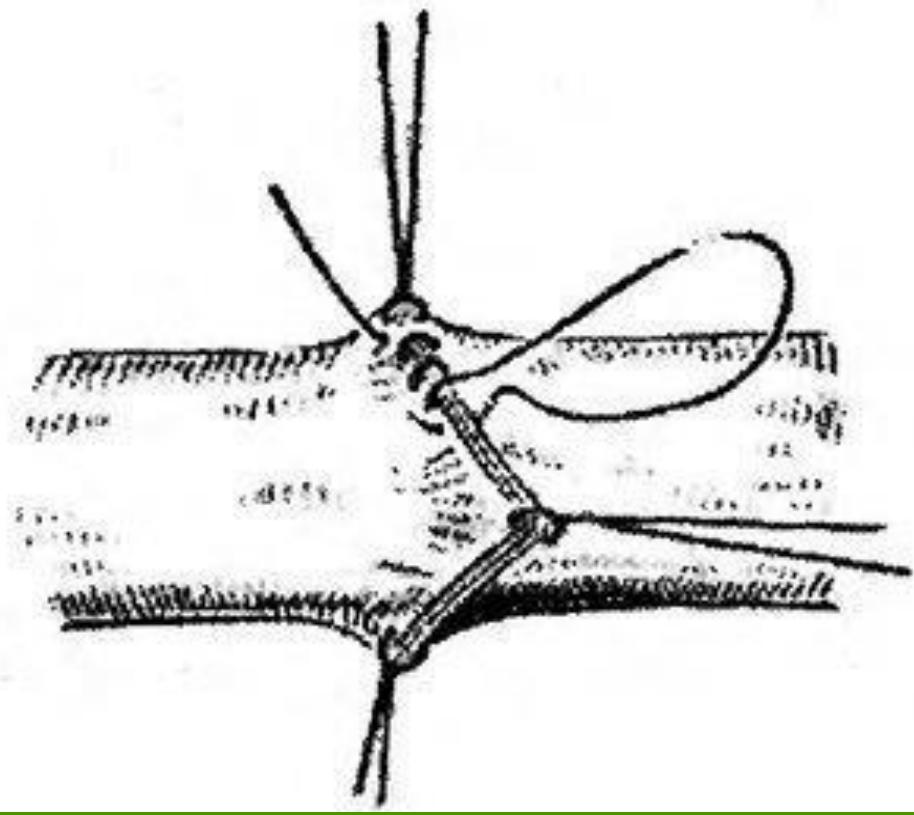
Cərrahi tədbirlər

- *Damar tikişləri*
- *Damar anastomozları*
- *Damarların plastikası və şuntlama əməliyyatları* - *autovenoplastika*
  - *autoarterial plastika*
  - *alloplastika və s.*

Алекс Каррель

Знаменитый американский хирург экспериментатор французского происхождения. Автор первого сосудистого шва, лауреат Нобелевской премии.

Qanaxmanın kimyəvi üsullarla dayandırılması

- Yerli hemostatik təsirli dərmanlar

Hidrogen peroksid, adrenalin, jelatin preparatları, mum və s.

- Ümumi təsir göstərən dərmanlar

Aminokapron turşusu, 10%-li kalsium xlorid, disinon və s.

Qanaxmanın bioloji üsullarla dayandırılması

- *Bədən toxumalarından istifadə - böyük piylik, əzələ*
- *Bioloji preparatlardan istifadə - təzə götrülmüş qan, plazma, trombin, trombositar kütlə, fibrinogen, hemostatik süngər və s.*